

Ettervern Rus – Fase II (ERII)

Om prosjektet

Ettervern Rus – fase II (ER2) er et samarbeidsorientert prosjekt som er rettet inn mot å forbedre samhandling mellom ulike aktører i praksisfeltet som arbeider med rusbehandling og oppfølging av rusavhengige. Prosjektets siktemål er å styrke tjenesteutøvelsen overfor tjenestebrukere med rusavhengighetsproblematikk. ER2 er et delprosjekt innen forsøk med Høgskole- og universitetssosialkontor i Agder (HUSK-Agder). HUSK-forsøket har som siktemål å utvikle likeverdig samarbeid mellom fire hovedaktørkategorier – brukere, praktikere, undervisning og forskning – i arbeid med å forbedre kvaliteten på sosiale tjenester. I prosjektet ER2 har vi som målsetting å involvere alle disse fire aktørkategoriene i form av aktiv deltakelse i både planlegging og gjennomføring av prosjektet. Prosjektet er finansiert av Fylkesmannen, HUSK og Praxis sosisonom student.

Hovedinnhold i prosjektet

Prosjektet søker å utvikle modeller for bedre og mer samordnet oppfølging før, under, og etter institusjonsbehandling for rusavhengighet. For å utvikle modellene bygger vi på kunnskap fra en allerede gjennomført undersøkelse (Ettervern Rus – Fase I) og ønsker nå å utvikle mer eksplisitt kunnskap om hvordan ulike aktører i behandlings- og oppfølgingskjeden bedre kan samordne tilbud til tjenestebrukere. I den forbindelse vil vi arrangere et større fagseminar som tematiserer samarbeid mellom ulike aktører i forbindelse med behandlings- og oppfølgingstjenester ved rusavhengighet. Dette seminaret vil ha deltakere og innleggsbidrag som representerer denne aktørbredden. Seminaret søker å oppnå læring blant seminardeltakerne, samtidig som kunnskap om erfaringer og ulike perspektiv innhentes som datamateriale ved hjelp av gruppeintervjuer og spørreskjema. Dette datamaterialet vil være en viktig del av grunnlaget for å utvikle nye og mer samordnede modeller for tjenestetilbudet til personer i en rehabiliteringssituasjon pga rusavhengighet. De utviklede modellene vil forsøkes utprøvd i en senere fase III av prosjektet.

Bakgrunn for prosjektet Ettervern Rus – fase II

Dette prosjektet er fase II av et allerede gjennomført prosjektarbeid hvor *ettervernstilbud etter institusjonsbehandling for rusavhengighet* ble undersøkt. I en forvaltningsmessig vinkling ble ettervern i seks kommuner i Agder undersøkt av en prosjektgruppe bestående av seks medlemmer i en brukerorganisasjon, samt en faglig prosjektansvarlig fra Universitetet i Agder. Formålet med denne undersøkelsen tok sikte på å bidra med kunnskap om kompetanse, organisering og utforming av tjenestetilbudene innenfor ettervernsfeltet. Samtidig hadde undersøkelsen et selvstendig mål om å bidra til læring blant brukerrepresentanter om hvordan systematiske undersøkelser kan utføres, og hvordan brukerorganisasjoner og universitet kan samarbeide i prosjektsammenheng.

Samarbeidsform i prosjektet

I fase II ønsker vi å ta utgangspunkt i og presisere kunnskap som ble utviklet i første fase. I tillegg ønsker vi å utvide prosjektsamarbeidet, og herunder prosjektgruppa, til å også involvere sosionomstudenter (også arbeids- og velferdsstudenter) ved UiA og sosialarbeidere/praktikere som arbeider med ettervern. I tillegg til brukerorganisasjon og universitet (faglig ansatte og studenter) har representanter for ettervernstjenester i et utvalg kommuner vært involvert helt fra starten av prosjektutformingen. Vi utgjør derved en samlet arbeidsgruppe som søker å utforme et prosjekt som er mest mulig fokusert mot praktikere, brukere og forskeres unike kunnskap om ettervernsfeltet. En slik tett integrasjon mener vi vil øke læringen mellom deltakerkategoriene brukere, praktikere, lærere/forskere og studenter. Prosjektet vil også frembringe kunnskap om denne typen samarbeid som kan brukes i fremtidige fellesprosjekter både ved UiA og for andre i liknende samarbeid.

Tematisk fokus

Ettervernsarbeid er et felt sammensatt av mange aktører og ulike perspektiv. Ofte handler det om ulike systemer og organisasjoner som skal samhandle. Samtidig vet vi at for mange brukere i en ettervernsinstitusjon opplever det som viktig å oppleve at ettervernet er en enhetlig prosess. Det ligger utfordringer knyttet til ettervernet i en tid hvor samhandling er på dagsorden. I denne sammenheng er det viktig å identifisere hva som kjennetegner et godt ettervern. De som jobber tett på brukerne sitter med viktig informasjon om hva som er styrker og svakheter, hindre og muligheter, for å gjennomføre best mulig ettervern. Brukere er forskjellige, og tjenestene består av ulike aktører, systemer og organisasjoner. Vi er opptatt av å finne frem til hva som er gode modeller for å koordinere både brukeres individuelle og generelle behov for oppfølging, samt aktørene, systemene og organisasjonenes behov for individuelt og generelt fokuserte ettervernstilbud.

Ansvarsgruppe, individuell plan, lege, institusjon og koordinator er alle viktige bidrag til å koordinere ettervernsprosessen. Relasjoner er ett av nøkkelordene for hva som er svært viktig i alle disse bidragene. Vi er opptatt av å få frem kunnskap om hva som skal til for at koordineringen mellom aktørene i ettervernsprosessen blir sterkest mulig. I denne sammenhengen ønsker vi i en senere fase II å prøve ut "best-practice" modeller i et utvalg kommuner som deltar i HUSK-forsøket her i Agder.

Formål med undersøkelsen

Vi mener det er viktig å arbeide med ettervernsmodeller som har størst mulig sannsynlighet for å lykkes. Dette vil både skåne brukere for risiko ved nederlag, øke muligheten til å oppnå tjenester som gir et positivt utbytte – også for ansatte som utøver tjenestene, samt være samfunnsøkonomisk gunstig. For å identifisere kunnskapen om god koordinering av ettervernstjenester, ønsker vi å se spesielt på overganger i tilknytning til behandling, ulike aktørers involvering, brukerne i møte med/mellom ulike oppfølgningssystemer. Vi mener denne kunnskapen kan identifiseres bla. ved å følge "institusjonslinjen". Det vil si at vi ønsker å se på kjeden og overgangene mellom eksempelvis: lege/kontaktpunkt, henvisning, VUT, behandlingsinstitusjon, kommune, eventuelle andre.

Problemstillinger

Hovedproblemstilling:

Hvordan utvikle gode samarbeidsrutiner i ettervern av personer som er i institusjonsbehandling for rusavhengighet?

Delproblemstillinger:

- I hvilken grad kan interkommunalt samarbeid være en ressurs i denne sammenheng?
- Hvordan forbedre integrasjon mellom første- og andrelinjetjenesten?
- Hvordan forbedre samarbeid mellom ulike aktører?
- Hvordan forbedre rutiner for ettervern?

Målsettinger:

På kort sikt endring i form av læring og refleksjon hos aktører som deltar

På lengre sikt endring i form av utprøving av modeller for samarbeid mellom aktører

Viktige spørsmål vi ønsker å belyse:

Hvordan bør ettervern planlegges og gjennomføres for at pasientene skal få riktig og nødvendig oppfølging?

- Hva er gode eksempler på et godt ettervernsløp? Hva er eksempler på hindringer?
- Hvordan forstår de involverte parter ettervern? Hvordan ville de ulike partene ideelt sett prioritere tid og ressurser i ettervern? Når bør planlegging og gjennomføring starte?
- Hvordan bør oppfølging være før, under og etter institusjonsbehandling for rusavhengighet?
- Hvordan får man til de gode relasjonene i et ettervernsløp?
- Hvordan blir verktøy som ansvarsgruppe, individuell plan, koordinatorrollen benyttet? Hva skal til for at ansvarsgruppe, individuell plan og koordinatorrollen brukes på en hensiktsmessig måte? Kan skjerpet bruk av ansvarsgruppe, individuell plan og koordinatorrollen ha noen betydning for prosessen?
- Hva er en god henvisning? Hva kjennetegner et godt behandlingsløp? For eksempel kunnskapen hos VUT (inntaks/vurderingsteamet), Loland, primærkontakt, etc.? Hva ligger på bordet i en god henvisning til institusjon? Hva er aktørene i stand til å skrive i forbindelse med henvisninger? Hva i henvisningene har avgjørende betydning? utfordringer ved koordinering av bruker ? (Brukere, kommuner, behandling, VUT, ...)
- Hvor er utfordringene størst?
- Hvem skal gjøre jobben når spesialisttjenesten er ferdig?

Prosjektet i forhold til utdanning og praksissteder

Særlig *viktige områder for deltakelse* for studenter vil i denne sammenheng være ved:

- planlegging av prosjektet
- forberedelse til et større fagseminar om ettervern
- gjennomføringen av seminaret
- datainnsamling/gruppeintervjuer/spørreskjema i forbindelse med seminaret

- behandling og analyse av datamaterialet
- utforming og utprøving av bedre koordinerte modeller for oppfølging av brukere med rusavhengighetsproblematikk

Veiledere i praksis inviteres til seminaret. Det legges opp til faglige og erfaringsbaserte innlegg på seminaret om hva som er viktig ved utdanning av sosionomer for at studentene skal ha god kunnskap om ettervernssamarbeid i praksisfeltet. I refleksjonsgrupper, som også er datainnsamling for å utvikle bedre modeller for samarbeid, tematiseres hvilket kunnskapsbehov både studenter og praksisveiledere opplever i forhold til temaet i utdanningen.

Vi ønsker å bidra til å *styrke studenters læring* om rusavhengighetsproblematikk og oppfølgingsarbeid i forbindelse med rehabilitering ved rusavhengighet. Temaet rus og rusavhengighet er etterspurt blant studenter i utdanningen, og vi ønsker at seminaret inngår som aktivitet på kursplanen i egnet kurs for studentene. Studenter som ønsker å skrive bacheloroppgave om temaet inviteres til samarbeid med ER2 prosjektet. Bla kan studenter og prosjektet samarbeide om datainnsamling og komparasjon av analyser.

Vi ønsker også at dette prosjektet og samarbeidsforsøket bidrar til å styrke grunnlaget for undervisning ved UiA om temaene rusavhengighet, samarbeid mellom aktører i praksisfeltet og brukerkunnskap.

Koordinator for Praxis-sosionomstudent ønskes invitert til delta i arbeidsgruppen som utformer prosjektet, slik at vi best mulig kan detaljutforme studenters deltakelse og oppfølging.

- **Innlegg** (med klar ramme, for eksempel: Samarbeid i ettervern; hva er godt, hva hindrer, hvordan få til) a 15 minutter fra flere (noen forslag her):
  - o Generelt om tema/hvordan feltet ser ut/prosjekt (oss?)
  - o Legeperspektiv (Harr?)
  - o Fylkesmannen/legen
  - o ARA
  - o Ruskonsulenter
  - o Stormberg
  - o Brukere
  - o Brukerorganisasjoner
  - o VUT
- **Refleksjonsgrupper/spørreskjema/intervju**
  - o Dele inn etter aktørtilhørighet, tematilhørighet, kombinerte eller enhetlige grupper?
  - o Dokumentasjon, spørreskjema, refleksjonsgrupper/gruppeintervju, utgjør data for analyse

Arbeidsgruppen består av:

Trond Stalsberg Mydland fra UiA, faglig prosjektansvarlig
 Jan Ivar Ekberg fra ROM-Agder, prosjektmedarbeider
 Eva Dolva fra fylkesmannen i vest agder

Siren Nodeland fra ROM-Agder, prosjektmedarbeider
Anne Marie Støkken fra UiA, prosjektmedarbeider, samt prosjektleder i HUSK-Agder
som prosjektet Ettervern Rus er en del av
Per Willy Ormestad fra Kristiansand kommune, prosjektrepresentant
Ninni Voreland fra Nav Lillesand, prosjektrepresentant
Mette Kvammen fra Praxis-sosionomstudent ved UiA, prosjektrepresentant
Student XX, prosjektmedarbeidere

Prosjektmedarbeidere utfører hovedvekten av det praktiske arbeidet i prosjektet. I tillegg deltar *prosjektrepresentanter* som aktive bidragsyttere i prosjektets arbeidsfaser.